

Izazovi profesionalne deontologije odgojitelja

Krapinec, Anja

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:455093>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

ANJA KRAPINEC
ZAVRŠNI RAD

IZAZOVI PROFESIONALNE
DEONTOLOGIJE ODGOJITELJA

Čakovec, rujan 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Čakovec

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Anja Krapinec

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: IZAZOVI PROFESIONALNE DEONTOLIGIJE
ODGOJITELJA**

MENTOR: prof.dr.sc. Draženko Tomić

Čakovec, rujan 2024.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. OBJAŠNJENJE POJMA „PROFESIONALNA DEONTOLOGIJA”	2
3. IZAZOVI I NEDOUVICE PROFESIONALNE PRAKSE	5
4. POLOŽAJ PROFESIONALNE DEONTOLOGIJE U POIMANJU PROFESIJE.....	7
5. ISTRAŽIVANJE „IZAZOVI PROFESIONALNE DEONTOLOGIJE ODGOJITELJA“	9
6. ZAKLJUČAK	17
7. LIKTERATURA.....	18

SAŽETAK

U završnom radu „Izazovi profesionalne deontologije odgojitelja” objašnjava se isprva sam pojam deontologije i profesionalne deontologije odgojitelja. Kako se pojam profesionalne deontologije odgojitelja slabo provodi, vrlo je bitno jasno ga definirati. Profesionalna deontologija je usko vezana s etičkim kodeksom, ali zapravo se dosta razlikuju. Etički kodeks se samo mali dio profesionalne deontologije. Etički kodeks je jasno definiran kroz načela i standarde kojih su odgojitelji dužni slijediti. Profesionalna deontologija je opsežan i nedovoljno istražen segment profesije odgojitelja. Navode se i objašnjavaju istraživanja u kojima su sudjelovali odgojitelji i kroz ankete upitnike bili ispitani o znanju profesionalne deontologije i kršenju iste. Također, govori se i o izazovima i etičkim nedoumicama s kojima se odgojitelji susreću svakog dana kroz rad i kako ih prepoznati, kako se nositi s njima i kako ih smanjiti. Propituje se odgojitelje ukoliko i prepoznaju etičke dileme ili neetičke postupke u kojem se to situacijama najčešće događa. Razmatra se jesu li potrebne dodatne edukacije, stručni skupovi i radionice u području profesionalne deontologije odgojitelja. Dolazi se do zaključka što je potrebno za smanjenje etičkih dilema ukoliko postoje. Analizira se trenutno znanje odgojiteljica u ovom području i smatraju li i one same da je potreba dodatna edukacija i konstantno napredovanje i ulaganje u izgradnju kompetencija.

Ključne riječi: profesionalna deontologija, etičke nedoumice, odgojitelji, etički kodeks, kompetencije, edukacija, profesionalna etika, izazovi

SUMMARY

In the final paper "Challenges of the professional deontology of educators" the very concept of deontology and professional deontology of educators is explained at first. As the concept of professional deontology of educators is poorly implemented, it is very important to clearly define it. Professional deontology is closely related to the ethical code, but in fact they are quite different. The code of ethics is only a small part of professional deontology. The code of ethics is clearly defined through principles and standards that educators are obliged to follow. Professional deontology is an extensive and insufficiently researched segment of the profession of educators. Researches in which educators participated and were questioned through surveys and questionnaires about their knowledge of professional deontology and violations thereof are cited and explained. It also talks about challenges and ethical dilemmas that educators face every day in their work and how to recognize them, how to deal with them and how to reduce them. Educators are asked if they recognize ethical dilemmas or unethical procedures in which situations this most often occurs. It is being considered whether additional education, expert meetings and workshops in the field of professional deontology of educators are necessary. The conclusion is reached as to what is needed to reduce ethical dilemmas if they exist. The current knowledge of preschool teachers in this area is analyzed and whether they themselves believe that additional education and constant advancement and investment in competence building are needed.

Key words: professional deontology, ethical doubts, educators, code of ethics, competences, education, professional ethics, challenges

1. UVOD

U doba modernog društva odgojitelji imaju nezamjenjivu ulogu u formiranju budućih generacija. Uz znanje koje prenose, odgojitelji oblikuju i moralne i etičke stavove djece. Iz tog razloga važno je dati na značaju profesionalnoj deontologiji odgojitelja koja obuhvaća etičke principe i dužnosti odgojitelja, kako bi se osigurao odgovoran pristup odgoju djece.

Što se tiče same discipline, ona istražuje temelje, ciljeve i vrijednosti obrazovanja, ali pruža i okvir za razumijevanje kompleksnih izazova s kojima se susreću odgojitelji u svojoj praksi.

Svrha ovog istraživanja je da se ispitaju ključni izazovi kroz profesionalnu deontologiju s posebnim fokusom na etičke dileme i odgovornosti koje proističu iz svakodnevnog rada odgojitelja. Kroz teoretiziranje i proučavanje prikladnih literarnih izvora, rad će pokušati objasniti interakciju etičkih principa s praktičnim zahtjevima u odgojnom poslu. Važno je razumjeti profesionalnu deontologiju odgojitelja kako bi se poboljšala kvaliteta obrazovanja i odgoja.

Cilj ovog uvoda je ponuditi kontekst u svrhu istraživanja, naglašavajući značaj profesionalne deontologije u obavljanju posla odgojitelja te potrebu za dubljim razumijevanjem moralnih dilema s kojima se susreću.

2. OBJAŠNJENJE POJMA „PROFESIONALNA DEONTOLOGIJA”

Profesionalna deontologija odgojitelja je grana etike koja se bazira na određenim standardima, a svaki bi ih se odgojitelj trebao pridržavati u svom radu. Normativni pristup, osim što određuje kako bi deontološke smjernice odgojitelja trebale izgledati, glavni cilj mu je postizanje kompetentnosti i objektivnosti. Profesija odgojitelja želi staviti naglasak na etičke i deontološke potrebe u osobnom i profesionalnom razvoju odgojitelja i osvijestiti deontološke principe. (Lukaš, Cikovac, 2021.)

Pedagoški pristup odgojitelja bazira se na svjesnim, organiziranim i promišljenim aktivnostima kojima prenose moralna i etička znanja na djecu s ciljem razvijanja svijesti o moralnosti. Odgojitelji moraju biti svjesni učinaka svojeg djelovanja i zasnivati tu svijest na etičkim i moralnim principima. Moralno djelovanje uključuje svjesni proces posredovanja ideja koji se događa tijekom učenja i navikavanja. Zato je deontološki aspekt pedagoške profesije izuzetno važan, utječe na ponašanje odgojitelja u svakodnevnom radu, kao i u privatnom životu, a djeca ih promatraju, modeliraju i usvajaju kao uzor za moralnost. (Lukaš, Cikovac, 2021.)

Prema Ciceronovoj koncepciji, ideja dužnosti postaje temelj deontološke etičke teorije i ona nužno zahtijeva racionalnu prosudbu moralnih djeca koja su objektivna po svojoj prirodi. Također podređuje dužnosti koje proizlaze iz dobra onima koji proizlaze iz koristi. Nasuprot tome, Bentham se odlučuje na njihovu nužnu povezanost. Kant odbacuje svaki oblik iskustva kao mogući temelj iz kojeg proizlazi ideja dužnosti, umjesto toga on postavlja apstraktnu formu moralnog zakona kao osnovu za naše moralne postupke. U tom konceptu moralno djelovanje se ne mjeri prema rezultatima, već prema motivaciji koja ga pokreće. Ipak, sva tri filozofa se slažu u vezi zajedničkog cilja dužnosti kao moralnog djelovanja koji podrazumijeva postizanje stanja životne ispunjenosti. Ideja pedagoške deontologija upotrebljava smjernice iz analiziranih koncepcija dužnosti kako bi implementirala sljedeće spoznaje. Ciceronova definicija dužnosti proizlazi iz osnovnih vrlina i prihvaća se s ciljem promicanja razvoja i njegovanja vrlina odgojitelja, čije direktno sudjelovanje u procesu odgoja utječe na moralni razvoj. (Lukaš, Cikovac, 2021.)

Kantova formulacija obveze proizlazi iz autonomije pojedinca te se manifestira kroz potrebu za samorazvojem i konstantim unapređivanjem reflektivnih sposobnosti odgojitelja radi ispravnog moralnog prosuđivanja i djelovanja. Moralno i odgojno djelovanje se prikazuje kao usko povezani aspekti. (Lukaš, Cikovac, 2021.)

Odgojitelj se vodi idejom dužnosti i djeluje objektivno, koristeći svoje osobne moralne spoznaje u analizi vlastitih postupaka koji uključuju i vlastitu brigu te u interakciji s drugima. U pedagoškom kontekstu, dužnost u tom smisli znači da su odgojitelji odgovorni za rezultate njihovog djelovanja koji uvijek imaju odgojnu svrhu. Na temelju Benthamovih ideja o dužnosti, primjenjuju se zahtjevi za razvoj vrline razboritosti i izbjegavanjem nanošenja štete drugima. Dobročinstvo je ključna dužnost u pedagoškoj profesiji jer se odgojno djelovanje temelji na pružanju pomoći djeci kako ni napredovali i sazrijeli. (Lukaš, Cikovac, 2021.)

U pedagoškom radu odgojitelja, istaknuta je veća potreba za moralnim prosuđivanjem kao i nužnost njegovanja moralnih principa u školskoj kulturi kako bi se postigli uspješni rezultati odgoja i obrazovanja. U tom kontekstu, pedagoška deontologija se odnosi na svijest o moralnim postupcima odgojitelja i svih sudionika u odgojnom procesu kako bi se omogućio cjelovit razvoj djece te zaštita od negativnih utjecaja. (Lukaš, Cikovac, 2021.)

Profesionalna deontologija obuhvaća i zakonske propise koji reguliraju stručno djelovanje odgojitelja, ona je širi pojam od pedagoške etike jer obuhvaća i zakone koji reguliraju odgojiteljeve postupke. Ukratko, deontologija predstavlja skup normi koje odgojitelj mora provoditi u radu s djecom, kolegama i roditeljima. Deontologija profesije se odnosi na znanstvenu disciplinu koja proučava dužnosti i prava u određenoj profesiji, kao i reguliranje putem kodeksa ponašanja. (Rosić, 2011.)

Struktura deontoloških standarda i pravila profesije bi trebala biti dvostruke kvalitete. S jednog aspekta sastoji se od načela i propisa primjerenih organizaciji same profesije, dok ju s druge strane čine načela i propisi društva, tradicije, kulture, kreposti i slično. (Rosić, 2011.)

Važno je istaknuti razliku koja postoji između profesionalne deontologije i etičkog kodeksa. Etički kodeks je slijed pisanih načela i pravila ponašanja koje zastupa određena profesija. Što je profesija razvijenija to je etički kodeks potrebniji. On je jedinstven vodič profesionalcu, ali i segment uvida društvu kako bi mogli znati što se od profesionalca očekuje i koje su njegove dužnosti i odgovornosti. (Blanuša Trošelj, 2014.)

Etički kodeks je samo jedan segment profesionalne deontologije, ona se sastoji od pisanih i nepisanih, formalnih i neformalnih regulativa ponašanja. Samim time neformalni je dio zbog toga razmjerno veći. Jednostavno nije moguće prognozirati i evidentirati sve etičke nedoumice s kojima se odgojitelj susreće u svakodnevnom radu. Pored toga što etički kodeks strukturira konkretne oblike ponašanja, određuje i sankcije za one koji ne poštuju profesionalnu deontologiju svoje profesije. Točnije, u pisanom formatu ima jasne odrednice što treba činiti i što ne treba činiti. (Blanuša Trošelj, 2014.)

S obzirom na činjenicu da je profesionalna deontologija kao takva u profesiji odgojitelja nedovoljno istražena, odgojitelji svoje odluke donose uglavnom na temelju stečenog dosadašnjeg znanja, na osnovu svoje intuicije i osjećaja ili prenesenog znanja. To je znanje koje se ne stječe na radionicama i edukacijama već se prenosi s koljena na koljeno među odgojiteljima, a koje ne mogu shvatiti oni koji nisu realizirani u razvoj djelovanja odgojitelja. (Blanuša Trošelj, 2014.)

Neka istraživanja, iako ih je zaista malo, pokazala su nažalost da odgojitelji nemaju dovoljno znanja o karakteristikama profesionalne deontologije vlastite profesije. Ukoliko i prepoznaju odstupanja od profesionalne deontologije, to su najčešće slučajevi u kojima su se nalazile njihove kolege. Od neetičnih postupaka odgojitelji uglavnom ističu situacije u kojima se krši pravo privatnosti djece i njihov obitelji, obavljanje privatnih obaveza za vrijeme rada u grupi, nepoštivanje i ignoriranje djetetovih potreba i osobnosti, omalovažavanje kolega, stručnih suradnika ili roditelja i slično. (Blanuša Trošelj, 2014.)

3. IZAZOVI I NEDOUMICE PROFESIONALNE PRAKSE

Razmatranje etičkih uvjerenja, poštivanje etičkih pravila i načela te donošenje etičkih sudova i odluka predstavljaju samo neka od brojnih pitanja kojih se dotiču znanstvene i stručne discipline kod proučavanja profesionalne etike u području obrazovanja. „Etička pitanja u obrazovanju često su nedorečene, kompleksne, problematične situacije. Prema Johnson and Ridley (2008, p. xvii) postoji nekoliko gledišta povezanih s donošenjem ispravnih odluka koja su razočaravajuća za profesionalca u svakodnevnoj praksi. Ta su gledišta sljedeća: „(1) Etičke neprilike su kompleksne i njihove odluke su često nijansirane i otporne na jednostavna pravila ; (2) Etičke neprilike su fluidne i zahtijevaju značajnu fleksibilnost profesionalaca; (3) Profesionalci se često susreću sa suparničkim/konkurentnim obvezama za pojedince, organizacije i društvo te su to često dobri razlozi za donošenje drugačijih odluka; (4) Biti etičan kontinuirani proces, ne samo ispravan odgovor; i (5) Etičke odluke donose ljudska bića koja su sklona pogreškama, mnoge od njih motivira vlastiti interes, obrambeni stav i nebjerojatan kapacitet da opravdaju neetično ponašanje.” (Čepić, 2013.)

Ključna tema profesionalne deontologije odgojitelja je naglašavanje uloge etičkih principa i dužnosti u obrazovanju djece. To čini rad odgojitelja izuzetno bitnim za društvo. Kod analize profesionalne deontologije postavljen je cilj istraživanja etičkih principa i obaveza odgojitelja. filozofija odgoja tu omogućuje teorijski okvir koji pomaže kod razumijevanja izazova s kojima se suočavaju odgojitelji, ističući važnost u vezi etičkih dilema i odgovornosti koje dolaze tijekom njihovog svakodnevnog rada. Cilj istraživanja je identificirati ključne izazove vezane za profesionalnu etiku odgojitelja, na koji način postaju vidljivi u praksu i koja alternativna rješenja za njih. Koristi se teorijsko promišljanje i analiza odgovarajuće literature kako bi se objasnila veza između etičkih principa i praktičnih zahtjeva u radu s djecom. (Čepić, 2013.)

Koristi se teorijsko promišljanje i analiza odgovarajuće literature kako bi se objasnila veza između etičkih principa i praktičnih zahtjeva u radu s djecom. Važno je naglasiti da je za unapređenje kvalitete obrazovanja i odgoja ključno razumjeti profesionalnu deontologiju odgojitelja. Svrha razmatranja etičkih izazova i odgovornosti odgojitelja je poboljšati njihovu pripremu i osposobljenost kako bi se u svakodnevnom radu bolje suočili s moralnim i stručnim izazovima. Kroz ovaj pristup, rad dobiva kontekst i svrhu te se naglašava koliko je profesionalna etika važna u radu odgojitelja. (Čepić, 2013)

Dolazimo do pitanja „Kako se nositi s etičkim dilemama u profesionalnom radu?” Popriličan je broj autora kroz svoja istraživanja pokušao uspostaviti sistematičan pristup koji bi pružio stručnjacima mogućnosti da donesu ispravne etičke odluke. Primjerice jedan od autora je razvio „Analizu etičke prakse”. Ona je konstruirana sa svrhom otkrivanja etičkih argumenata koji se koriste prilikom opravdavanja ili odbacivanja ustaljene prakse. Brockett je predložio opći model etičke prakse koji je uključivao tri dimenzije: osobni vrijednosni sustav, uzimanje u obzir višestrukih odgovornosti i operacionalizaciju vrijednosti. Nailazak na etičke dileme i suočavanje s njima je neizostvani dio odgoja obrazovne prakse. Filozofsko propitivanje vrijednosti i nastojanje da se stvori uravnoteženost unutar tih podsjetnika može pomoći u organizaciji odgojiteljevih vrijednosti, ali također omogućuje promišljanje o određenim nepravilnostima i mogućim izmjenama. Također, trebali bismo se zapitati jesmo li spremni suočiti se s tim izazovom i ostvariti ta očekivanja na moralno prihvatljiv način. (Čepić, 2013)

4. POLOŽAJ PROFESIONALNE DEONTOLOGIJE U POIMANJU PROFESIJE

Profesija se sastoji od ispunjavanja različitih zahtjeva koji se mogu razlikovati u većoj ili manjoj mjeri u zavisnosti od autora. Primjerice, Svetlik govori o sljedećim karakteristikama profesije: Pripadnici su veoma organizirani u svojim profesijama, posjeduju izuzetno visok nivo znanja te se cjeloživotno obrazuju. Drugi autori su se osvrnuli na profesionalnu etiku kao „pravila ponašanja” ili kao konkretan oblik zapisivanja tih ponašanja, odnosno „etički kodeks”. Iako mnogi ljudi povezuju profesionalnu etiku sa etičkim kodeksom profesije zbog samog konteksta u kojem je mnogi ljudi vide, ne može se reći da se one u potpunosti podudaraju. Etički kodeks se odnosi na formalni aspekt profesionalne etike koji je zapisan. Profesionalna etika uključuje i neformalni aspekt koji je znatno opsežniji od formalnog i samim time ga je teže definirati kao standard ponašanja. Svaka profesija zahtjeva i ima svoj etički kodeks koji je prepoznatljivo obilježje te profesije. Pored teorijskog i praktičnog znanja, profesionalac treba imati snažan moralni kompas, usvojene vrijednosti i motivaciju koja mu omogućava da stavi interes djece ispred vlastitih interesa. Ljudska prava su osnova profesionalne etike. (Blanuša Trošelj, 2015)

Kako bi se dublje razumjela kompleksnost i neophodnost etičkih segmenata provodeno je istraživanje o profesionalnoj etici odgojitelja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Naglašava se smisao etičkih koncepata i deontoloških obveza i njihov učinak na kvalitetu obrazovanja i odgoja djece kroz svakodnevni rad odgojitelja. Jedan od glavnih izazova pronađenih u istraživanju je definiranje ravnoteže između zadaća koje dolaze od strane profesije i moralnih dvojbi koje se javljaju u realnosti i svakodnevnom životu. Odgojitelji učestalo dolaze u situacije u kojima su primorani donijeti rješenja koja iziskuju temeljno poznavanje moralnih načela i vrijednosti. Da bi odgojitelj bio kompetentan postupiti sukladno s moralnim načelima i vrijednostima, potrebno je kontinuirano obrazovanje i usavršavanje u području profesionalne deontologije. Nadalje, istraživanje također ističe važnost unapređivanja i postavljanja preciznih smjernica i etičkih kodeksa u radu odgojitelja kako bi se omogućili jasni instrumenti, zaštita i potpora. Realizacija takvih uputa, priručnika i savjeta itekako bi poboljšala i proširila etičku praksu i podigla stručnost i kompetentnost zajednice odgojitelja na novu razinu. Rad u skladu s profesionalnom etikom bi

trebalo biti obavezan jer kršenje temeljnih etičkih principa i moralnih vrijednosti može biti posljedica povećanja nemoralnog ponašanja. Također, profesionalno i etičko ponašanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju mora biti ostvarivo, konstantno, razumljivo i dio svakodnevnog rada odgojitelja. Osim što se odgojitelji svakodnevno susreću s donošenjem odlukama, nekada to zna biti i više puta u danu. Važno je napomenuti činjenicu da postoji razlika između etičkih obveza i odgovornosti i etičkih dilema. U slučaju da odgojitelji dođu u situaciju u kojoj postoji nesuglasica između etičke obveze i etičke odgovornosti, javlja se etička dilema koja najčešće proizlazi iz osobnih uvjerenja, gledišta i perspektiva koje nisu povezane s profesionalno-etički ispravnim postupkom. Ono što odgojitelju može dodatno otežati ili olakšati rad jest emocija. U okviru profesionalne etike spominje se kako je povezanost s emocijama segment koji odgojitelju otežava rad i donošenje adekvatnih i savjesnih odluka. (Blanuša Trošelj 2015)

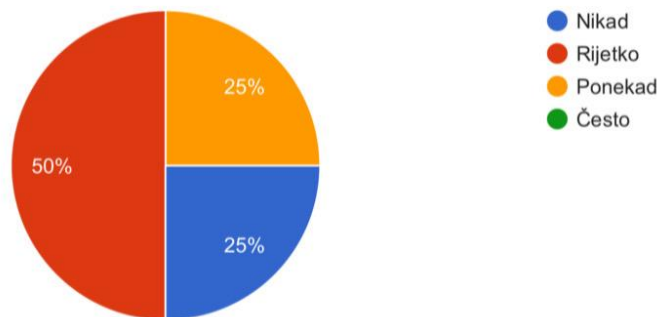
U znanstvenoj monografiji „Kompetencije suvremenog učitelja i odgajatelj”, autorica Danijela Blanuša trošelj iznijela je rezultate provedenog istraživanja na temu profesionalne etike s istraživačkim pitanjem prepoznaju li odgojitelji neetične situacije i svoje uloge u istima. Ostvareni rezultati ističu činjenicu da odgojitelji bez odgovarajuće edukacije nisu dovoljno kompetentni za uočavanje svojih neetičkih postupaka ili postupaka svojih kolega. Nakon samo trosatne edukacije, zapažene su promijene u razumijevanju i uočavanju vlastitih neetičnih postupaka kao i postupaka kolega. Odgojitelji nekada dolaze do manjka kompatibilnosti između osobnih vrijednosti i profesionalne etike koju zastupa prihvatljive za njih. Posao odgojitelja kao takav izazovan je i kompleksan, ispunjen emocionalnom predanošću. Da bi odgojitelji stvorili razumljivu i jasnu viziju između „etičkog” i „neetičkog” potrebno je upoznavanje s etičkom dimenzijom same profesije. Ključno pitanje je kako uvesti sadržaje profesionalne etike u preddiplomske studije. Na taj bi se način olakšala procjena adekvatnog rješenja u etičkim dilemama i spriječili se neetički postupci. Svima bi to dakako bilo od pomoći. Diplomski studij Ranog i predškolskog odgoja na Učiteljskom fakultetu u Rijeci odlučio se za hrabar prvi korak u realizaciji ovog područja, a studentice koje su i odgojiteljice, potvrdile su kako se kreće u dobrom smjeru. (Blanuša Trošelj)

5. ISTRAŽIVANJE „IZAZOVI PROFESIONALNE DEONTOLOGIJE ODGOJITELJA“

Potuknuta navedenim istraživanjem osobno sam provela jedno. U istraživanju su sudjelovale odgojiteljice vrtića u Koprivici. Mjerni instrument bio je anonimni anketni upitnik o profesionalnoj etici kojeg sam samostalno osmislila i izradila za potrebe istraživanja.

Anketni upitnik sam započela pitanjem „Koliko se često susrećete moralnim dvojabama u svom radu s djecom?“.

1. Koliko se često susrećete s moralnim dvojabama u svom radu s djecom?

Kao što se može isčitati iz dijagram 50% odgojiteljica se rijetko susreće s moralnim dvojabama u svom radu s djecom. Iz ovog rezultata možemo pretpostaviti da ovaj postotak odgojiteljica ima evidentno postavljene profesionalne zadatke i stručne aktivnosti kao i mogućnost dugogodišnjeg rada i stečene profesionalne prakse. Izuzev tome, zasigurno su im dostupne potrebne smjernice i literature kojima se vode ukoliko dođe do moralnih dvojbi. 25% odgojiteljica tvrdi da se ponekad susreće s moralnim dvojabama. Prema ovom podatku dio odgojiteljica se ponekad suočava s moralnim dvojabama i nedoumica u radu s djecom. Na tu okolnost može utjecati nekoliko vrsta faktora, neki od njih su svakako određeni uvjeti rada, potrebe djece i očekivanja roditelja/staratelja. Ostalih 25% odgojiteljica se nikada ne susreće s moralnim dvojabama u svom radu s djecom. Ovdje

se mogu javiti podijeljena mišljenja. Može biti da kod ovih odgojiteljica postoje adekvatne smjernice i potpora od strane kolega i stručnih suradnika s kojima se konzultiraju te zaista ne postoji proctor za moralne dileme. S druge strane moguće je pojedine situacije ne percipiraju kao moralne dvojbe ili ih jednostavno ne prepoznaju, dok bi ih drugi možda svrstali u moralne dileme. Ovaj podatak može itekako biti pozitivan pokazatelj stručnosti odgojitelja kao i adekvatne profesionalne sredine. Međutim može biti i eventualan signal za potrebitom pojačanom edukacijom u tom području, što bi dakako olakšalo prepoznavanje situacija i donošenje odluka s kojima se odgojiteljice susreću svakodnevno.

Nakon provedenog anketnog upitnika zaključila sam da su sljedeća dva pitanja usko vezana.

2. Ukoliko nailazite na situacije koje predstavljaju izazove u poštivanju profesionalne etike u svakodnevnom radu, u kojim se to okolnostima najčešće zbiva?

Gotovo nemam takvih izazova i dvojbi, ali ako postoje to je u komunikaciji s roditeljima.

Uglavnom ne nailazim.

U suradnji s roditeljima.

3. Utječu li očekivanja roditelja i okoline na Vaše profesionalne odluke? Ako da, možete li navesti kako?

Ne utječu

Utječu jer roditelji žele najbolje za svoje dijete, ne razumiju situaciju s kojom se odgojitelj nosi

Trudim se da ne utječu, ali roditelji nekada nemaju razumijevanja.

Uglavnom me utječu i ne bi trebala utjecati, no roditelji katkada nisu svjesni svojih očekivanja.

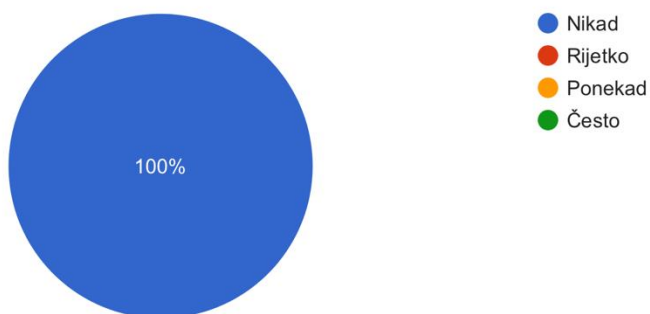
Odgovori na ova pitanja su uglavnom bili sličnog tipa pa sam izdvojila nekoliko. Možemo primijetiti da ukoliko dolazi do izazova u poštivanju profesionalne etike to je obično u interakciji s roditeljima. Komunikacija i sama suradnja s roditeljima igra veliku ulogu u razvoju i napretku djeteta, dakle možemo se složiti da je zaista važna.

Međutim, nekada je zbog raznovrsnih očekivanja, apsiricije i uvjerenja zahtjevna i izazovna. Daljna edukacija, praktikumi, seminari i radionice su uvijek dobar prijedlog, kako za odgojiteljice, tako i za roditelje. Primjerice, može se oranzirati radionica edukativnih sesija u kojoj će sudjelovati

i odgojiteljice roditelji. Tako će raditi na međusobnoj komunikaciji, razumijevanju jedni drugih i podršci koja je najviše potrebna djeci.

U nastavku slijedi pitanje „Je li Vas ikada pritisak roditelja ili okoline doveo do odstupanja od profesionalnih standarda?“

4. Je li Vas ikada pritisak roditelja ili okoline doveo do odstupanja od profesionalnih standarda?

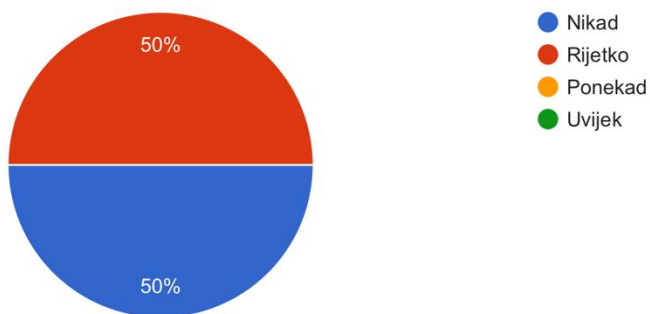

Iz ovoga možemo zaključiti da bez obzira na to što su odgojiteljice na prethodnim pitanjima izjavile da se nekada susreću sa izazovima u poštivanju profesionalne etike kroz suradnju s roditeljima, ipak ih pritisak roditelja i okoline nije doveo do odstupanja od profesionalnih standarda. Ovi podaci mogu naznačiti da je razina profesionalizma među odgojiteljima na visokoj ljestivici te su dosljedni poštivanju profesionalnih standarda i moralnih normi. Također, u ovom slučaju dugogodišnja praksa i suočavanje s pritiskom igra veliku ulogu.

Odgojiteljice koje se godinama nose s takvim situacijama već znaju koji je ispravan način nošenja s određenom situacijom. S godinama su stekle samopouzdanje i smatraju da nema prostora za odstupanje od profesionalnih standarda. Isto tako, bitno je istaknuti da ukoliko je postavljen kvalitetan odnos između roditelja i odgojitelja, odnos koji se temelji na međusobnoj suradnji i poštovanju te nastojanju zadovoljenja dobrobiti djeteta, sama komunikacija i partnerstvo će biti lakše, bez razmirica.

Peto pitanje ankete glasi „Prepoznajete li neetične situacije u svakodnevnom radu i svoju ulogu u istima?

5. Prepoznajete li neetične situacije u svom svakodnevnom radu i svoju ulogu u istima?

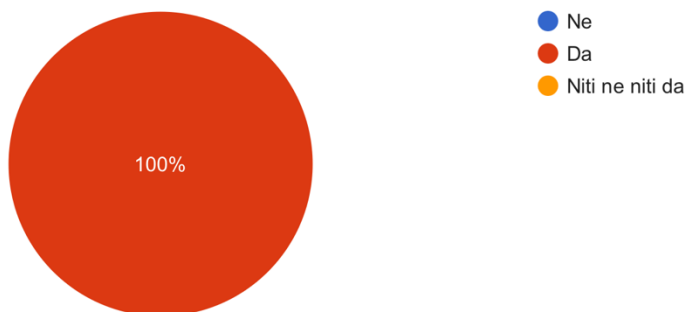
Kao što se može isčitati iz dijagrama, 50% odgojiteljica nikad ne prepoznaje neetične situacije u svom radu, to može biti rezultat visoko postavljenih i jasno definiranih standarda i samim time smanjuje se rizik od neetičnih situacija. Također, može biti i slučaj rane intervencije i adekvatno postupanje u određenim situacijama kako ne bi ni došlo do kršenja profesionalne etike.

S druge strane javlja se i mogućnost neiskrenih odgovora, možda odgojiteljice u nekim ustanovama nisu spremne napraviti takav „korak” zbog strepnje od posljedica ili se eventualno o toj temi otvoreno ne razgovara, što naravno, nije odgovarajuća solucija.

U takvim slučajevima ključno je imati podršku među kolegama i napraviti prostor za „otvoreni” razgovor u kojem će se eventualna pitanja i nedoumice riješiti na konstruktivan način.

Nadolazeće pitanje u anketnom upitniku glasi „Je li Vam dosadašnje stečeno znanje i obrazovanje dovoljno za učinkovito razumijevanje profesionalne etike?

6. Je li Vam dosadašnje stečeno znanje i obrazovanje dovoljno za učinkovito razumijevanje profesionalne etike?

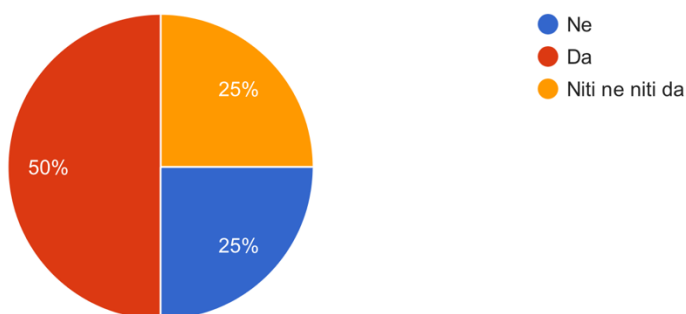
Na osnovu ovog podatka može se pretpostaviti da je obrazovni sustav odgojitelja na visokoj poziciji. Također, stručni skupovi, dodatne edukacije i programi zaista pomažu odgojiteljima u boljem razumijevanju profesionalne etike i to je ključan dio u odgoju i obrazovanju. Što je odgojitelj obrazovaniji i stručniji u području svoje profesije, ima i više samopouzdanja. To rezultira boljim radnim okruženjem, većom samostalnošću i nezavisnošću kod donošenja odluka i naravno, boljom mogućnosti ostvarenja dobrobiti djeteta. Ovako pozitivan rezultat može biti i dokaz kvalitetne provedene prakse, što svakako ostvaruje sigurnije područje za djecu i roditelje.

Naravno, redovita evaluacija među odgojiteljicama i stručnim suradnicima će obogatiti razumijevanje profesionalne etike i smanjiti etičke dileme u radu. Daljne obrazovno i stručno usavršavanje bi se trebalo nastaviti. Smisao odgoja je cjeloživotno učenje i obrazovanje.

Kako bi odgojiteljice bile najstručnije u svom području nužno je da razvijaju svoje kompetencije, znanja, sposobnosti i vještine u svim područjima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Naredno pitanje iz ankete propituje dostupnost izvora ili smjernica u rješavanju etičkih nedoumica.

7. Jesu li Vam dostupni izvori ili smjernice koje Vam mogu pomoći u rješavanju etičkih nedoumica?

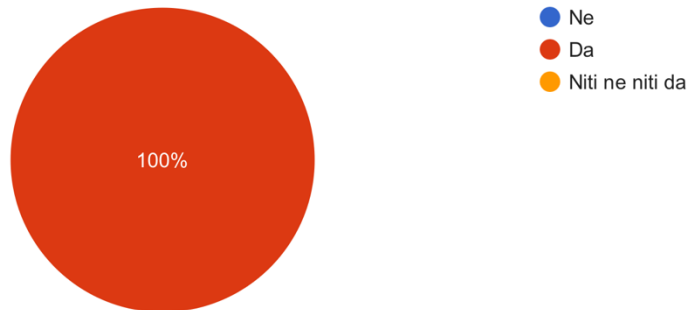
Ovi podaci izvještavaju da je 50% odgojiteljica dostupna literatura, smjernice i izvori, dok 25% odgojiteljica nije sigurno je su li im dostupne adekvatne direktive, ostalih 25% smatra da nemaju odgovarajuće smjernice koje će im pomoći u rješavanju etičkih nedoumica.

Na temelju ovog dijagrama može se zaključiti da nemaju sve odgojiteljice jednako osigurane izvore i sredstva koja će im pomoći pri rješavanju etičkih nedoumica. Ovakav manjak u određenim vrtićima može negativno utjecati i „osiromašiti“ puni potencijal odgoja, obrazovanja i standarda koje pružaju odgojiteljice. Važno je i napomenuti samo stanje odgojiteljica u takvim slučajevima. Neminovno je da su tada izložene većem stresu i nesigurnošću, što će naravno utjecati na djecu, ali i suradnju s roditeljima.

Jasno je da se trebaju svim odgojiteljicama osigurati jednake smjernice, direktive, savjeti kao i mogućnost daljnjeg obrazovanja kroz razne stručne simpozije i radionice. Međusobna podrška i evaluacija je neizostavna, na taj način odgojiteljice mogu dijeliti svoja iskustva, savjete i konstruktivne kritike te pomoći jedna drugoj i „kretati“ se ka boljem.

Sljedeće pitanje u anketnom upitniku razmatra jesu li odgojiteljicama potrebne dodatne edukacije i usavršavanja u području profesionalne deontologije odgojitelja.

8. Smatrate li da su potrebne dodatne edukacije i usavršavanja u području profesionalne deontologije odgojitelja?

Iz ovog dijagrama možemo zaključiti visoku samosvijest odgojiteljica u njihovoj profesiji. Dakle, odgojiteljice su dokazale koliko im je razumijevanje profesionalne deontologije u svakodnevnom radu s djecom od velike važnosti, kao i strogo poštivanje etičkih odrednica kako bi osigurale što bolji i kvalitetniji odgoj i brigu za djecu.

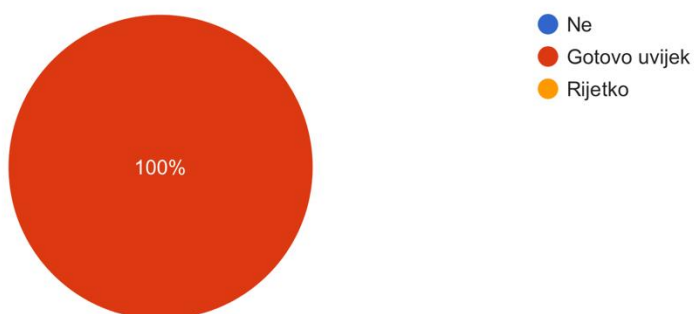
Nezaobilazno je osvještavanje profesionalne deontologije u svim institucijama vrtića i međusobno podržavanje i uključivanje odgojiteljica jer je sama profesionalna deontologija itekako bitan segment profesije, a nedovoljno istražen.

Isto tako, ključno je da se institucije zalažu za osiguranje napretka odgojiteljica u tom području, da razume i podrže kontinuirano napredovanje profesionalnog razvoja.

Također, može se provoditi i koncept mentorstva, odgojiteljice dugogodišnje prakse i one koje su stručnije i obrazovanije u području profesionalne deontologije mogu davati podršku, konstruktivan savjet i smjernice drugim odgojiteljicama, ali i ohrabriti ih.

Zaključno pitanje ispituje odgojiteljice podržava li uvijek njihova profesionalna deontologija moralni razvoj djece.

9. Mislite li da Vaša profesionalna deontologija uvijek podržava moralni razvoj djece?

Ovdje možemo vidjeti da sve odgojiteljice smatraju da njihova profesionalna deontologija gotovo uvijek podržava moralni razvoj djece.

Dakle, odgojiteljice su svjesne svoje „uloge” u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, poštuju standarde i etičke odrednice. Uspješno implementiraju dosadašnje obrazovanje i znanje iz prakse u svakodnevni rad. Nije ni isključiva činjenica da provode kvalitetnu evaluaciju s obzirom na ovako dobre rezultate.

Konstanta edukacija je ključna za održavanje i unapređivanje ovih standarda. Ulaganje institucija u trajno usavršavanje i napredovanje odgojitelja osigurat će odgojiteljicama da se osjećaju motivirano i kompetetno u svojoj profesiji te ih poticati da provode etičke standarde i moralne norme.

6. ZAKLJUČAK

Na kraju ovog rada možemo zaključiti da je dio odgojiteljica svjedočilo etičkim nedoumicama ili su se i one same nalazile u takvim situacijama. Pohvalno je što odgojiteljice imaju svijest o važnosti profesionalne deontologije i motivirane su za dodatnom edukacijom i usavršavanjem u tom području kako bi bile kompetentnije u daljnjem radu. Također, možemo zaključiti da profesionalna deontologija nije točno određena i definirana, dapače, sastoji se od mnogo segmenata i situacija iz svakodnevnog rada koje nije moguće zabilježiti i staviti u jedan pisani document. Etički je kodeks, s druge strane definiran jasnim odrednicama, pravilima i standardima kojima se vode odgojitelji. Naravno, zaključujemo, etički kodeks nije isto što i profesionalna deontologija, već je samo mali dio onoga od čega se profesionalna deontologija sastoji. Postoji i postotak odgojiteljica koje ne krše etičke norme i profesionalnu deontologiju. Činjenica je da je nužno da institucije osiguraju adekvatne edukacije, stručna usavršavanja i radionice za odgojiteljice. Nekima će pomoći da održavaju i nadopunjuju dosadašnje stečeno znanje, a nekima da nauče nešto novo i bolje razumiju deontologiju svoje profesije i na taj način osiguraju adekvatan odgoj i brigu za djecu u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Potrebno je i istaknuti važnost međusobne podrške odgojiteljica i stručnih suradnika kao kvalitetu suradnju s roditeljima. Neizostavno je provođenje evaluacije među odgojiteljicama jer će na taj način međusobno podijeliti iskustva, savjete i konstruktivne savjete u određenim situacijama te biti itekako kompetentnije za daljni rad.

7. LITERATURA

1. ČEHOK, I. (1996). Etika : priručnik jedne discipline. Zagreb: Školska knjiga
2. Višnjić Jevtić, A. Etički kodeks odgojitelja – korak ka profesionalizaciji odgojiteljskog zvanja // 5. međunarodna konferencija o naprednim i sustavnim istraživanjima "Škola, odgoj i učenje za budućnost" : zbornik radova = 5th international conference on advanced and systematic research (ECNSI 2011) "School, education and learning for the future" : collected papers of special focus symposium / Jurčević Lozančić, Anka ; Opić, Siniša (ur.). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2011. str. 443-453.
3. MALEŠ, D. , 1. MILANOVIĆ M. , 2. STRIČEVIĆ I. (2003). Živjeti i učiti prava : odgoj za ljudska prava u sustavu predškolskog odgoja. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu etc.. <https://library.foi.hr/lib/knjiga.php?B=20&item=46602> (pristupljeno: 5.7.2024.)
4. Blanuša Trošelj, D. Profesionalna etika odgajatelja djece rane i predškolske dobi. Znanstvena monografija: Kompetencije suvremenog učitelja I odgajatelja-izazov za promjene. Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, 2015.
5. Čepić, R. Cjeloživotno učenje i etičke dimenzije profesionalne prakse : izazovi i dileme. / u Posavec, K.; Sablić, M. (Edt): Pedagogija i kultura, Hrvatsko pedagoško društvo, Zagreb, 2012. 56-63.
6. Blanuša Trošelj, D.; Ivković, Ž. Graditi profesiju : profesionalna etika i obrazovanje odgajatelja. // Školski vjesnik : časopis za pedagošku teoriju i praksu, Vol.65 No.3 Rujan 2016. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/262431> (pristupljeno: 25.6.2024.)
7. Lukaš, M. i Cikovac, D. (2021). Ideja pedagoške deontologije utemeljena na konceptima dužnosti. *Nova prisutnost*, XIX (2), 391-403. <https://hrcak.srce.hr/file/378963> (pristupljeno: 12.7.2024.)

8. Blanuša Trošelj, D.; Ivković, Ž. Graditi profesiju : profesionalna etika i obrazovanje odgajatelja. // Školski vjesnik : časopis za pedagošku teoriju i praksu, Vol.65 No.3 Rujan 2016. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/262431> (pristupljeno: 11.7.2024.)
9. Rosić, V. Deontologija učitelja - temelj pedagoške etike. // Informatologia, Vol.44 No.2 Lipanj 2011. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/105652> (pristupljeno 8.7.2024)
10. Krstović, J. Kakav ETIČKI kodeks trebamo? // Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, Vol.16 No.61 Listopad 2010. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/184610> (pristupljeno: 5.7.2024.)

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____

(vrsta rada)

isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Čakovcu, _____
